MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE VAN KINDEREN

PARTICIPATIETOOL VAN HET BLAUWE PUNT

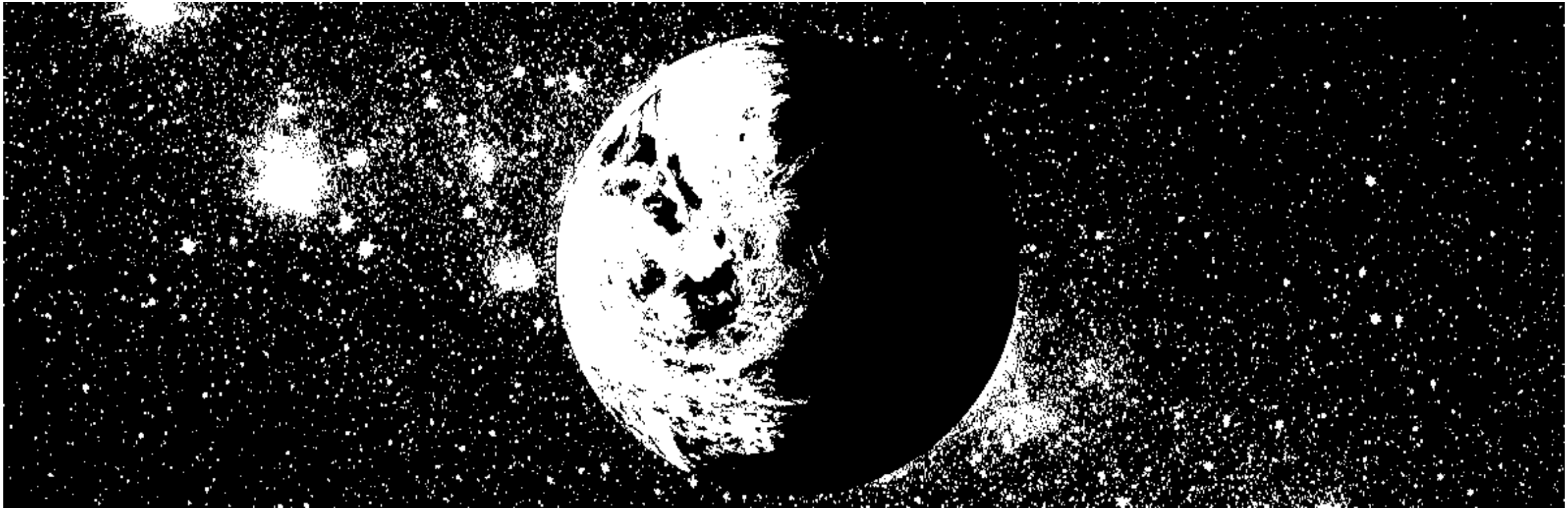

MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE VAN KINDEREN

EEN TOOL WAARDOOR KINDEREN KUNNEN PARTICIPEREN IN DE SAMENLEVING

Deze presentatie is een handleiding - een tool - voor de opzet van een schoolproject, waarmee de maatschappelijke participatie van kinderen in de samenleving kan worden gerealiseerd. Het is in eerste instantie gebaseerd op het werk van Roger Hart en Unicef (zie met name dia 9 en 10). Studenten van de pabo Alkmaar van Inholland hebben in de afgelopen jaren meerdere van deze projecten opgezet en uitgevoerd. Deze handleiding is mede op basis van hun ervaringen verder uitgewerkt.

Rob Bartels, het blauwe punt, maart 2020
wil je meer weten kijk op de website www.hetblauwepunt.nl, of mail naar info@hetblauwepunt.nl

het blauwe punt
participatietool

OOK KINDEREN ZIJN BURGERS

DEMOCRATIE MOET JE LEREN, OOK OP SCHOOL

Dat kan op drie manieren:

- de school als democratische gemeenschap
  - ervoor zorgen dat de school zoveel mogelijk kenmerken heeft van een democratie; dus veel samen overleggen, plannen maken, en besluiten nemen
- democratische praktijken, bijv. filosoferen met kinderen
  - situaties waarin kinderen ervaren wat en hoe dat is: vrij spreken, gelijk zijn aan elkaar, in dialoog zijn
- maatschappelijke participatie
  - met de kinderen deelnemen - of zelf beginnen - aan activiteiten in de samenleving, in buurt, stad of dorp, of in het land

DEMOCRATIE VRAAGT OM ACTIEVE DEELNAME

Laat de besluiten niet alleen over aan politici, bestuurders, ambtenaren, of wie het nog meer voor het zeggen heeft. Als je iets wilt bereiken, als je een bijdrage aan de samenleving wilt leveren, kun je dat het beste doen door je met anderen te verbinden, door samen te werken of acties te voeren.

MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE KOMT IN VELE VORMEN VOOR

ER IS SPRAKE VAN

DEMOCRATISCHE PARTICIPATIE WANNEER

kinderen als groep

- een kwestie aan de orde stellen
- of zich inlaten met een kwestie die al aan de orde is
- met een politieke dimensie

in de buurt, het dorp, de stad, in de regio of in het land

- waarin ze zich verdiepen
- en zo veel mogelijk samen met andere betrokkenen
- voorstellen doen, actie ondernemen, invloed uitoefenen op besluitvorming

DEMOCRATISCHE PARTICIPATIE IN SCHOOLVERBAND

initiatief ligt bij de leraar (leraren)

- keuze van het onderwerp, de kwestie
- of tot onderzoek in de buurt of in de regio

in de uitvoering

- treedt de leraar steeds meer op als begeleider, facilitator
- het onderzoek, de keuzes, de communicatie, vormgeving e.d. ligt in toenemende mate bij de groep kinderen

Als je zelf een kwestie kiest, houd dan rekening met de mate waarin een algemeen belang aan de orde is. Dat geeft kinderen de mogelijkheid zich met anderen in de samenleving te verbinden, of afwegingen te maken. Als je vooral specifiek kiest voor een kinderbelang dan komen ze vooral of alleen voor zichzelf op.

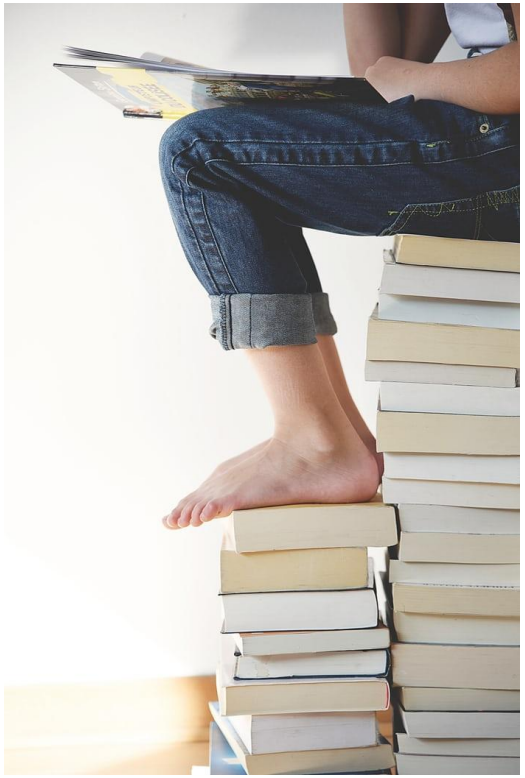

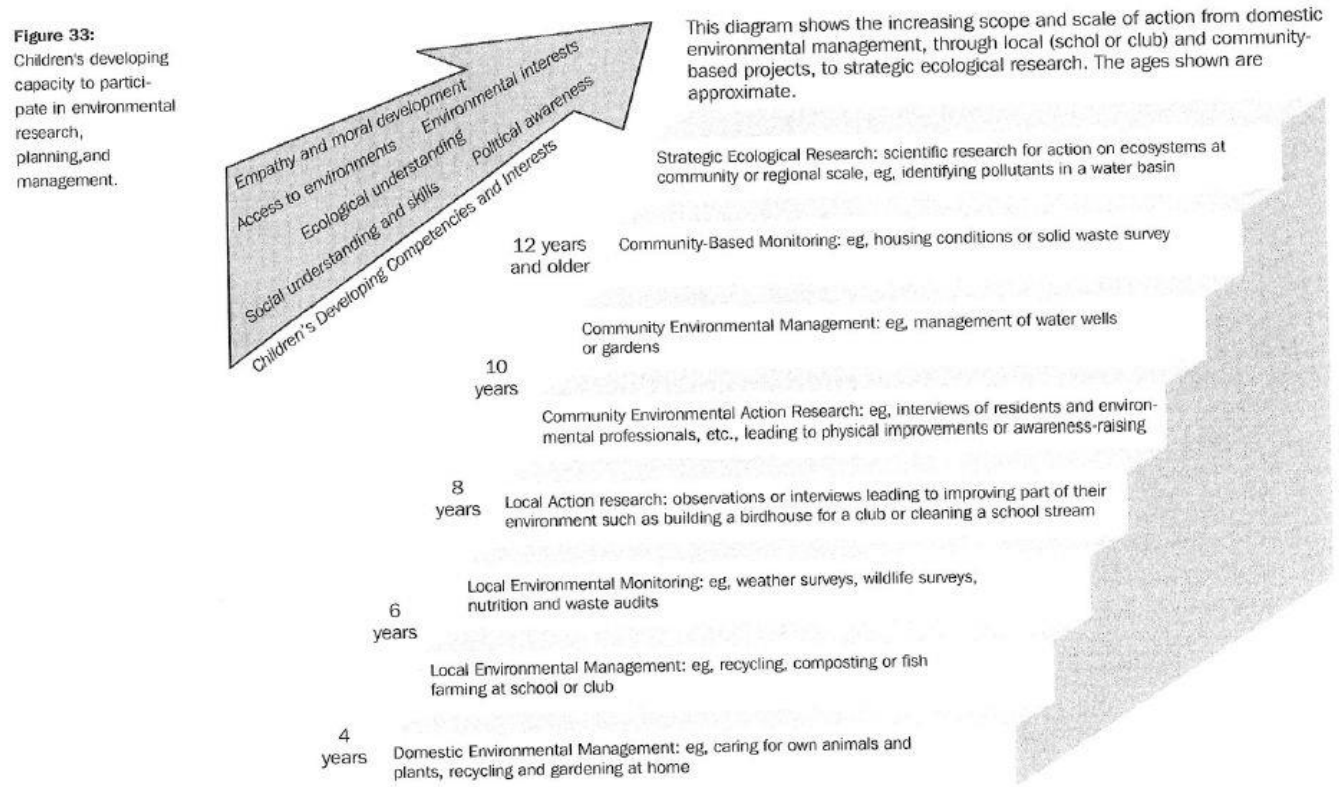

KINDEREN KUNNEN MEER DAN JE DENKT

Maatschappelijke participatie van kinderen kun je het beste aanpakken op de manier die ondernemend leren heet. Met elkaar ondernemen kinderen in de echte wereld activiteiten waarmee zij die wereld een klein beetje veranderen. Iedereen die dat wel eens heeft gedaan, merkt dat kinderen veel meer kunnen dan je denkt: door de verantwoordelijkheid die ze met elkaar dragen ontwikkelen ze onvermoede talenten. Kijk eens op de site van de Educatieve stad.

DE HOOFDLIJN

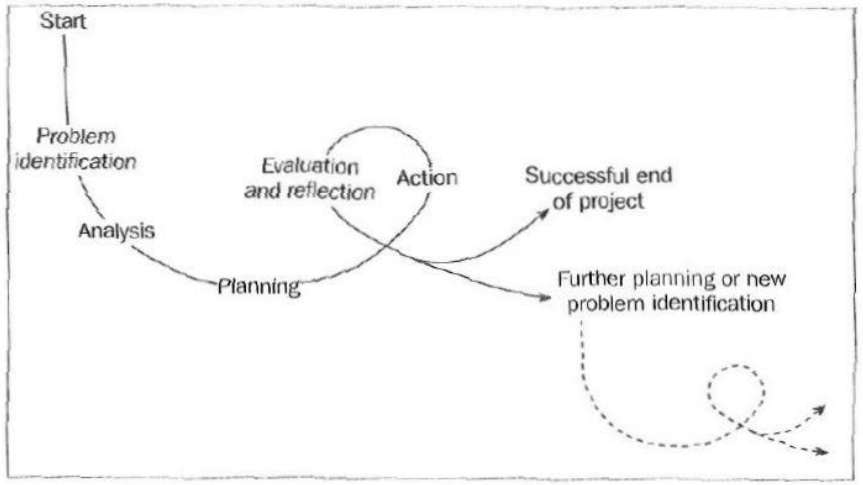

Figure 34:
The action-research process.

in de hoofdlijn zijn de volgende stappen te onderscheiden:

1. buurtonderzoek: wat speelt in de buurt? Inzicht krijgen in problemen en mogelijkheden.
2. analyse: met welk probleem willen we en kunnen we aan de slag?
3. onderzoek: wat moeten we hierover (nog meer) weten?
4. creatief denken: welke ideeën kunnen we bedenken?
5. uitwerken en plannen: hoe ziet ons voorstel eruit en wat gaan we doen om dit te realiseren?
6. actie
7. evaluatie

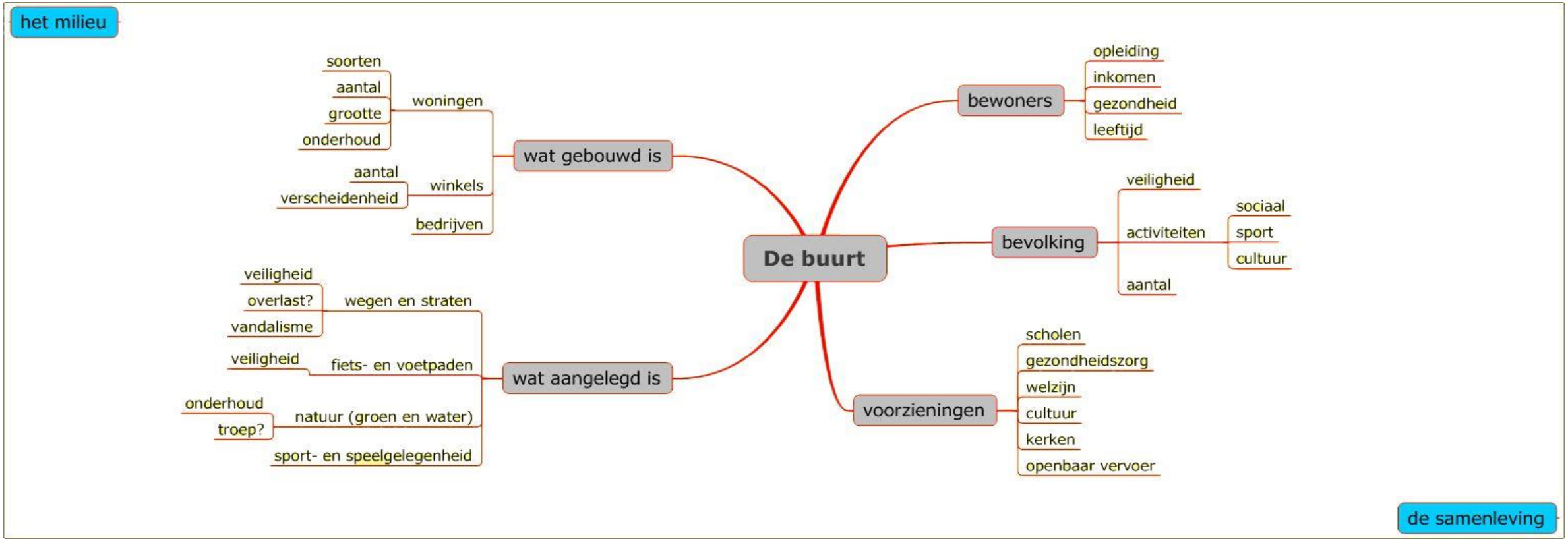

1. BUURTONDERZOEK

Als er zich in de buurt geen kwestie opdringt, kunnen de kinderen onderzoek doen naar hun eigen omgeving. De wereldoriëntatievakken bieden hiertoe allerlei mogelijkheden. Je kunt het vooral sociaalgeografisch benaderen met behulp van kaarten, je kunt het socialer benaderen door een sociale kaart van de omgeving te maken.

het blauwe punt
participatietool

1. BUURTONDERZOEK

Uit het verslag van Paul Brandenburg (pabo-student Inholland Alkmaar):

De kinderen gaan bij deze startactiviteit in groepjes de buurt in met een digitale fotocamera. Ze verkennen op deze manier de buurt. Op een plattegrond(google-maps) heb ik aangegeven tussen welke gebieden de kinderen onderzoek mogen plegen. In de buurt maken de kinderen foto's van objecten, gebouwen, mensen, plaatsen die zij of bijzonder vinden, mooi of juist lelijk vinden of wat zij zouden willen veranderen binnen de buurt. De kinderen zijn vrij in wat zij fotograferen. Op deze manier leren de kinderen binnen het groepje samen te werken en te overleggen van welke bijzondere dingen zij foto's maken binnen de buurt. Ze leren op een andere manier te kijken en na te denken naar en over de buurt.

MOGELIJKHEDEN

- kaarten maken
- enquêtes afnemen
- foto's of tekeningen maken
- straatinterviews
- observaties
- verkeerstellingen
- natuuronderzoek
- enz.
- enz.

2. ANALYSE

Uit het verslag van Paul Brandenburg (pabo-student Inholland Alkmaar):

Deze activiteit gaan de kinderen, binnen de verschillende groepjes waarmee ze de buurt hebben verkend, een drietal collages maken over de buurt. De collages hebben allen een andere insteek:
Collage 1. Wat vinden wij mooi in de buurt?
Collage 2. Wat vinden wij niet mooi in de buurt?
Collage 3. Wat zouden wij willen veranderen binnen de buurt?
Binnen het groepje kiezen de kinderen de foto's voor de drie collages uit. Ieder kind heeft weer een veto-foto. Dit wil zeggen dat ieder kind een foto mag plaatsen op de drie collages. Bij deze drie foto's moet het kind de groep uitleggen waarom het kind voor desbetreffende foto gekozen heeft. Naast de veto-foto's komen er ook groepsfoto's op de drie collages. Deze foto's worden binnen de groep besproken en er wordt beargumenteerd waarom desbetreffende foto op desbetreffende collage geplaatst wordt. Na de les hebben alle vier de groepen drie collages gemaakt. Door deze activiteit leren de kinderen kritisch naar de eigen buurt te kijken. De kinderen leren samen te werken binnen een groep en de kinderen leren om te argumenteren waarom ze iets vinden.

Waar willen en kunnen we mee aan de slag?

Als het goed is heeft het buurtonderzoek een schat aan informatie opgeleverd. Maar wat willen we aanpakken en wat kunnen we? In het verslag hiernaast lees je hoe dat gegaan is bij Paul in de groep. We kunnen ook in een kringgesprek criteria formuleren: wat maakt een onderwerp geschikt. Dan kunnen we vervolgens de mogelijkheden met elkaar bespreken.

3. WAT MOETEN WE HIER NOG MEER OVER WETEN?

Wat moeten we weten of kunnen om goede voorstellen te doen?

- Toen mijn groep van de basisschool zich bezig ging houden met het Bentwoud, het gebied tussen Zoetermeer en Boskoop/Waddinxveen hebben we eerst de projectleider een ambtenaar van de provincie uitgenodigd om ons alles te vertellen over het waarom en hoe van het Bentwoud. Op grote vellen maakten de kinderen mindmaps en in verslagen hebben ze opgeschreven wat er allemaal verteld werd.
- Daarna hebben we twee landschapsarchitecten uitgenodigd die een ochtend met de kinderen gewerkt hebben: we moesten ook ontwerpvaardig worden.
- Vervolgens hebben we in kaart gebracht wie hier allemaal belanghebbenden zijn: boeren, recreatiebedrijven, natuurorganisatie, bewoners in verschillende plaatsen, enz. De taken werden verdeeld om erachter te komen hoe zij hierover denken.

4. CREATIEF DENKEN

Kom maar eens met een goed idee

- Brainstormen is minder makkelijk dan het lijkt. Raadpleeg eens boeken om te ontdekken hoe je dit het beste doen kunt.
- Of het lijkt op Design Thinking, zoals het maken van een ontwerp van het bosgebied.
- Denk er ook aan dat je ideeën kunt verrijken of combineren met andere ideeën.

Van welk idee maken we een voorstel? Welke redenen hebben we daarvoor?

5. UITWERKEN EN PLANNEN

En dan moeten de ideeën uitgewerkt worden en er moet een plan komen

- Weten we genoeg?
- Hoe zouden betrokkenen hierover denken?
- Wie mag of kan hierover een besluit nemen en wat moeten we doen om ons voorstel aangenomen te krijgen?

Wat is het doel van de actie? Hoe ziet het actieplan eruit?

7. ACTIE

Een groep kinderen van een school in Alkmaar had na het buurtonderzoek besloten om de straatverlichting in de buurt tot speerpunt van de actie te maken. Er waren nogal wat plekken slecht verlicht, waardoor veel mensen zich ‘s avonds en in de winter onveilig voelden. De kinderen maakten een verlichtingsplan (met een begroting!) en ze verzamelden handtekeningen onder de bewoners. Daarmee zijn ze naar de gemeente gestapt.

Die reageerde positief. De kinderen vonden wel dat het lang duurde voor ze resultaat zagen.

- *Acties gaan altijd over het vinden van medestanders, er moeten genoeg mensen zijn die iets willen.*
- *Op de plek waar besloten wordt moeten de mensen die beslissen worden overtuigd.*

8. EVALUATIE

Waarom zijn we hieraan begonnen?

- Om een bijdrage te leveren aan de democratie. Om kinderen te laten ervaren dat je samen met anderen iets kan betekenen in en voor de wereld. Dat zijn nogal algemene doelen, die zich moeilijk laten evalueren🌐
- Er zijn ook concrete doelen in het project: tussendoelen bijv. kennis van de kwestie, of de opzet en uitvoering van een enquête; en er is een hoofddoel van de actie.

🌐 kan wel, dan zou je moeten werken met zgn. learnerreports.

Een wandfries

- is een uitstekend middel om gedurende het project/de actie zichtbaar te houden waar de groep zich in het proces bevindt, wat de tussendoelen zijn en het hoofddoel.

Zo kun je steeds tussentijds evalueren:

- zijn we op de goede weg?
- is iedereen nog betrokken?
- hoe helpen de dingen die we doen aan het bereiken van de doelen?

en ook na afloop beschouw je het hele proces nog een keer, en vraag je je met elkaar af: hoe zouden we verder kunnen?

VERDER LEZEN

- Als je meer wilt weten over de achtergronden, het waarom en de opbouw van deze activiteiten kun je het beste raadplegen: Roger Hart: *Children's Participation*. Het boek is een uitgave van Unicef en al voor het eerst in 1997 verschenen, maar het heeft nog niets aan waarde verloren.
- Voor praktische handvatten, als je vooral op zoek bent naar werkvormen, raad ik je *Creating Better Cities with Children and Youth* van David Driskell aan. Het biedt een enorme schat aan werkvormen voor elke fase van je project.
- Pas verschenen (2020) is het *Handboek Jeugdparticipatie* van Tako Rietveld. Een uptodate van de hedendaagse inzichten op dit gebied.

COLOFON

Deze handleiding is opgesteld door Rob Bartels, Het Blauwe Punt. Het Blauwe Punt bevordert Onderwijs met Oog voor de Wereld. Rob heeft hierbij gebruik gemaakt van verslagen van tien studenten van de pabo Alkmaar van Inholland.

Meer weten: www.hetblauwepunt.nl of mail info@hetblauwepunt.nl

Het Blauwe Punt
Middelburgseweg 113
2771 NJ Boskoop
KvK 76179516
CRKBO geregistreerd

het blauwe punt
participatietool